

Nr 18

Utlåtande i anledning av dels väckta motioner om sänkning av röstrettsåldern m. m., dels ock väckta motioner angående sänkning av myndighetsåldern.

Första lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till lagutskott i sin helhet eller i viss del hänvisade motioner, nämligen *dels* likalydande motionerna nr 1 i första kammaren av herr *Dahlberg m. fl.* och nr 1 i andra kammaren av herr *Haglund m. fl.*, *dels* likalydande motionerna nr 533 i första kammaren av herr *Lundström* och nr 642 i andra kammaren av herr *Helén*, *dels ock* motionen nr 643 i andra kammaren av herrar *Nordgren* och *Wennerfors*. I motionerna I:1 och II:1, vilka i vad de avser hemställan om sänkning av röstrettsåldern hänvisats till konstitutionsutskottet, påyrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta »att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan utredning rörande myndighetsåldern, som möjliggör en ytterligare sänkning av röstrettsåldern till förslagsvis 18 år». I motionerna I:533 och II:642 hemställas, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning med uppgift att undersöka förutsättningarna för en sänkning av den nuvarande myndighetsåldern», medan slutligen i motionen II:643 hemställas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om en sänkning av den civilrättsliga myndighetsåldern».

Beträffande skälen för motionärernas framställningar får utskottet hänvisa till motionerna II:1, I:533 och II:643.

Gällande bestämmelser

I föräldrabalken har åldersgränsen 21 år tillmätts betydelse såvitt gäller bestämmelserna om vårdnad och omyndighet. Barn i äktenskap står under föräldrarnas vårdnad till dess det fyllt 21 år (6 kap. 1 §), och barn utom äktenskap står under moderns vårdnad till dess det fyllt 21 år (6 kap. 12 §). Om underårigs omyndighet gives regler i 9 kap., vars 1 § stadgar, att den som är under 21 år är omyndig. Förmyndare är för barn i äktenskap föräldrarna och för barn utom äktenskap modern (11 kap. 1 och 2 §§).

Vårdnaden innefattar rätt och plikt att besluta i barnets personliga angelägenheter, vård, uppfostran och utbildning. Vidare ingår i vårdnaden rätt att i viss omfattning träffa arbetsavtal för den underåriga. Vårdnaden upphör, om barnet ingår äktenskap före 21 års ålder.

Omyndighetstillståndet kännetecknas främst av de därmed förknippade inskränkningarna i förmågan att företa rättshandlingar. Den underårige äger icke själv råda över sin egendom eller åtaga sig förbindelser i vidare mån än som följer av vad som skall gälla på grund av lag eller villkor vid förvärv genom gåva eller testamente (9 kap. 1 §). Rätten att förvalta hans förmögenhet eller företräda honom i angelägenheter, som rör denna, skall i regel tillkomma förmyndaren. Huvudregeln, att underårig icke äger råda över sin egendom eller åtaga sig förbindelser, är så allmänt avfattad, att därunder faller icke blott rättshandlingar på förmögenhetsrättens utan även vissa rättshandlingar på familjerättens och arvsrättens område. Inom familjerätten och arvsrätten finnes emellertid vissa särskilda bestämmelser angående omyndigs rätt att träffa dispositioner rörande sin ekonomi, vilka inefattar avvikelser från här angivna allmänna princip om verkan av omyndighet. Underårig som är gift äger sålunda ingå sådana rättshandlingar, som sedvanligen företages för den dagliga hushållningen eller barnens uppfostran (5 kap. 12 § giftermålsbalken). Vidare äger underårig sluta äktenskapsförord (8 kap. 9 § giftermålsbalken) och upprätta testamente (9 kap. 1 § ärvdabalken), allt i enlighet med i lagrummen närmare angivna regler.

Även såvitt gäller förmögenhetsrätten har den underårige en friare ställning än vad som följer av huvudregeln i 9 kap. 1 § föräldrabalken. Den underårige äger nämligen själv råda över vad han genom eget arbete förvärvat efter det att han fyllt 16 år. Detsamma gäller beträffande avkastningen av sådan egendom och vad som trätt i egendomens ställe (9 kap. 3 §). Vidare märkes, att underårig, som fyllt 16 år och erhållit tillstånd att driva näring, äger ingå sådana rättshandlingar som faller inom området för rörelsen (9 kap. 5 §).

Ur förarbetena

Huvudstadgandet i 9 kap. 1 § föräldrabalken har med vissa jämkningar överförts dit från 1 kap. 1 § lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap. Än tidigare fanns stadganden av i huvudsak motsvarande innehåll i 19 kap. 1 § gamla ärvdabalken och lagen den 5 juli 1884 angående ogift kvinnas rätt att vid viss ålder vara myndig.

Ur förarbetena till 1924 års förmynderskapslag återgives följande uttalande av lagberedningen:

I enlighet med nu gällande svensk rätt har stadgats, att den, som är under tjuguetå år, skall vara omyndig. Samma åldersgräns är fastställd i flertalet moderna lagar. Avvikande bland lagar från senare tid är endast schweizisk rätt, som fastställer myndighetsåldern till fyllda tjugu år, då aktiv medborgarrätt inträder. För bibehållande av den nuvarande myndighetsåldern torde det vara tillräckligt att med bortseende från andra synpunkter åberopa internationella hänsyn.

I förarbetena till föräldrabalken, vilken trädde i kraft den 1 januari 1950, har nu förevarande fråga icke kommenterats.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid 1960 års riksdag väcktes likalydande motioner, I:144 och II:177, vari yrkades bl. a., att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning om de olika »myndighetsåldrarna» med avseende på medborgerliga rättigheter, skyldigheter och ansvarsförpliktelser.

Första lagutskottet hemställde i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 20), att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet anförde därvid:

Enligt motionärernas mening bör frågan om en ytterligare sänkning av rösträttsåldern ses i sammanhang med de åldersstreck som »samhället i olika avseenden uppsatt som en gräns för mognadens inträdande». Motionärerna säger sig icke vara av den uppfattningen, att det skulle vara önskvärt eller möjligt att sammanföra alla åldersstreck till en »myndighetsålder», men förklarar, att åtskilliga omotiverade divergenser skulle kunna borttagas, om åldersstrecken prövades i ett sammanhang.

Att det uppställts olika åldersgränser för rättigheter och förpliktelser av skilda slag inom olika områden av samhällslivet förefaller så naturligt att det synes omotiverat att närmare utveckla skälen härför. Vid bestämmandet av en viss åldersgräns måste givetvis skilda synpunkter göra sig gällande allt efter arten av den rättighet eller förpliktelse varom fråga är. Enbart förhandenvaron av olika åldersgränser — i motionen gives exempel därå från 14-årsgränsen till 21-årsgränsen — kan därför icke utgöra stöd för uppfattningen att åtskilliga omotiverade divergenser skulle föreligga. Den omständigheten att skilda synpunkter och överväganden måste ligga till grund vid fastställandet av åldersgränser för olika slag av rättigheter och skyldigheter utgör enligt utskottets uppfattning ett avgörande skäl för att den av motionärerna åsyftade prövningen av åldersstrecken i ett sammanhang icke lämpligen bör komma till stånd. Såsom medicinalstyrelsen anfört i sitt remissyttrande är det däremot naturligt att då lagstiftningen inom ett visst rättsområde överses och revideras även eventuella åldersgränser i samband därmed omprövas. Att en sådan översyn i flera fall nyligen ägt rum och även pågår har också påvisats av remissinstanserna.

I en vid 1962 års riksdag väckt motion, I:289, yrkades, att förutsättningarna för en sänkning av myndighetsåldern måtte utredas. Till stöd för yrkandet framhölls i motionen, utom annat, att en genomgripande utveckling ägt rum, sedan den nuvarande åldersgränsen infördes.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 10) i anledning av motionen hemställde första lagutskottet, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, samt anförde bl. a. följande:

Enligt utskottets mening kan det icke med fog påstås, att nu gällande regler är förknippade med några påtagliga olägenheter. Motionären har ej heller framfört några exempel i detta avseende. Redan med hänsyn härtill kan det synas som om skäl saknades att verkställa den begärda utredningen. Härtill kommer emellertid, att frågan om myndighetsåldrarna bör bedömas även med beaktande av förhållandena i andra länder, främst då våra nordiska grannländer. Enligt för utskottet tillgängliga uppgifter gäller 21-årsgränsen i Danmark, Finland, Norge, Italien, Luxemburg, Nederlän-

derna, Portugal, Tyskland, Belgien, Frankrike, Österrike, Spanien, Storbritannien, USA (enstaka stater avvikande), Canada, Brasilien och Chile. (För vissa av dessa stater kan emancipation dock förekomma tidigare, t. ex. vid giftermål.) Högre myndighetsålder är stadgad i Argentina, 22 år; lägre i Schweiz, 20 år, samt i Ryssland Polen, Rumänien och Ungern, 18 år. Våra regler sammanfaller sålunda nära med ett flertal andra länders. Jämväl detta förhållande talar enligt utskottets mening mot motionärens krav på utredning.

I en till utlåtandet fogad reservation tillstyrktes bifall till motionen.

Frågans behandling i Nordiska rådet

Vid Nordiska rådets session innevarande år har behandlats ett av herrar Helge Larsen och Birger Lundström väckt förslag, »att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att gemensamt låta undersöka förutsättningarna för en sänkning av den nuvarande civilrättsliga myndighetsåldern».

Förslagsställarna framhöll bl. a., att det kunnat konstateras, att den sociala och biologiska mognaden hos barn i det moderna samhället kommer tidigare än förut samt att de unga bl. a. genom press, radio, TV och film på ett tidigt stadium konfronteras med de vuxnas värld. Vidare hävdade förslagsställarna, att ungdomarna genom den grundläggande utbildningen på ett helt annat sätt än tidigare sättes i stånd att lösa de problem, som möter dem. Det framhölls därjämte, att den civilrättsliga myndighetsåldern på en rad olika områden ej upprätthålles samt att flertalet ungdomar försörjer sig själva och har lämnat föräldrahemmet före 21 års ålder.

Över förslaget avgavs yttranden från svensk sida av *socialstyrelsen*, *Föreningen Sveriges överförmyndare*, *Stockholms stads överförmyndarnämnd* och *Svenska bankföreningen*.

Socialstyrelsen, som icke ville motsätta sig den begärda utredningen men som förutsatte att man i görligaste mån sökte begränsa densamma, anförde bl. a. följande:

Förslagsställarna anför att den medicinska och psykologiska forskningen har kunnat konstatera, att såväl den sociala som den biologiska mognaden hos barn i det moderna samhället kommer tidigare än förut.

Det torde vara ostridigt att den biologiska mognaden i regel inträffar väsentligt mycket tidigare hos ungdomen nu än förr. Vad den sociala mognaden beträffar är det uppenbart och bekräftas för övrigt av socialstyrelsens erfarenheter att den icke alltid följer den biologiska mognaden. Styrelsen finner det vanskligt att utan ytterligare utredning uttala sig om utvecklingen under senare tider av den sociala mognaden.

Förslagsställarna siktar till en sänkning av den »civilrättsliga myndighetsåldern». Om man härvid åsyftar att alla bestämmelser som innefattar en åldersgräns på 21 år och som reglerar civilrättsliga förhållanden skall omprövas blir utredningens uppdrag synnerligen vidsträckt och komplicerat. Begränsar man sig åter i enlighet med uttrycket »civilrättsliga myndighets-

åldern» till bestämmelserna i 9 kap. FB som avhandlar underårigas ommyndighet måste man fråga sig om det är möjligt eller i vart fall lämpligt med olika åldersbestämmelser beträffande myndighetsåldern och vårdnaden, vilken senare regleras i 6 kap. FB. Båda hänflyter ur föräldramakten och grundas på en bedömning av mognaden. Motsvarande gäller exempelvis bestämmelsen i 2 kap. 2 § GB om giftomannaskap. Överhuvudtaget synes det ofrånkomligt att en utredning av här avsett slag måste bevaka vidsträckta områden inom familjerätten och arvsrätten.

I vart fall bör utredningen icke omfatta bestämmelserna i barnavårdslagstiftningen eftersom åldersbestämmelserna i denna lagstiftning icke endast grundas på vederbörandes utveckling och mognad i övrigt utan även på överväganden av mer offentlighetsrättslig natur. För övrigt har statsmakterna så sent som vid 1959 års riksdag tagit ställning till bl. a. de i barnavårdslagen angivna och för vården synnerligen betydelsefulla åldersgränserna.

Överförmyndarföreningen ansåg den bestående ordningen vara utan olägenhet men ville — då det torde vara av intresse att få frågan om myndighetsåldern belyst ur alla synpunkter — likväl tillstyrka, att den föreslagna utredningen kom till stånd. Föreningen anförde, utom annat, följande:

Föreningen kan i stort sett dela de synpunkter förslagsställarna framfört. Föreningen vill dock framhålla att det icke kan tagas för givet, att tidigare social och biologisk mognad även medför tidigare ekonomisk mognad, dvs. ökad insikt i ekonomiska — eller i varje fall privatekonomiska — problem. I jämförelse med tidigare rådande förhållanden kan sägas, att den ökade utbildningstiden för ungdomar under 21 år visserligen å ena sidan bibringar dem grundligare kunskaper. Å andra sidan försenas dock därigenom kontakten med det praktiska arbetslivets problem och därmed personlig praktisk erfarenhet av dessa. Dessa förhållanden synes knappast främja tidigare ekonomisk mognad. I detta sammanhang bör även betonas, att de ekonomiska förhållandena i vårt moderna samhälle är mera svåröverskådliga och komplicerade nu än tidigare. Ungdomen av i dag bearbetas dessutom av en intensiv propaganda och reklamkampanj, som kan fresta till vårdslöshet med pengar, och som det fordras en hög grad av mognad för att motstå. Mot bakgrunden av dessa förhållanden anser föreningen, att stor vaksamhet fordras vid behandlingen av hithörande problem och att det skydd mot skuldsättning, som den nuvarande myndighetsåldern utgör, icke kan raseras utan noggranna undersökningar. Även om så skulle vara, att många ungdomar — graden av mognad är i hög grad individuell — är i stånd att sköta sin ekonomi vid yngre år än tidigare, synes det icke föreningen sannolikt, att ungdomen av i dag över lag skulle vara mera skickad än tidigare att handha ekonomiska angelägenheter. Enligt föreningens erfarenhet förekommer det i icke ringa utsträckning, att gåvogivare, t. ex. föräldrar, i samband med gåva till omyndiga föreskriver, att mottagaren icke självständigt får förvalta gåvan förrän vid högre ålder än myndighetsåldern, t. ex. 25 år. Detta förhållande pekar icke hän på en allmänt utbredd uppfattning att mognaden nu skulle vara större hos ungdomen än förr.

Slutligen vill föreningen även peka på, att den nuvarande ordningen med 21 år som myndighetsålder icke visat sig medföra några olägenheter varken för ungdomen i allmänhet eller för samhället. Föreningen vill därför ifrågasätta, om något verkligt behov kan anses föreligga att ändra den bestående ordningen. Det förhållandet, att flertalet ungdomar i våra dagar själv för-

sörjer sig före 21 års ålder och har lämnat föräldrahemmet, motiverar enligt föreningens mening icke i och för sig en sänkning av myndighetsåldern. Enligt bestämmelser i 9 kap. 3 §. Föräldrabalken äger nämligen underårig, det vill säga den som är under 21 år, själv råda över vad han genom eget arbete förvärvat, efter det han fyllt 16 år. Detsamma gäller avkastningen av sådan egendom och vad som trätt i egendomens ställe. 21-årsgränsen lägger sålunda i detta fall icke hinder i vägen för de omyndiga att själv taga ansvar i ekonomiska frågor.

Jämväl *överförmyndarnämnden* fann sig kunna i flera hänseenden dela de synpunkter förslagsställarna framfört. Nämnden, som i huvudsak anförde enahanda betänkligheter mot en sänkning av myndighetsåldern som överförmyndarföreningen, ansåg sig icke kunna tillstyrka en utredning, som direkt tog sikte på en sänkning av den nuvarande myndighetsåldern, men väl en förutsättningslös utredning angående den lämpligaste myndighetsåldern.

Bankföreningen, slutligen, anförde bl. a. följande:

Vad angår ungdomar som slutat skolan och kommit ut i förvärvslivet uppkommer i allmänhet inga svårigheter i samband med insättning på eller uttag från bankräkning av egen arbetsförtjänst. I fråga om sådana medel är nämligen enligt föräldrabalken fri rådighet medgiven redan fr. o. m. 16 års ålder. Det förekommer också i betydande utsträckning att löneutbetalning till omyndiga sker genom att beloppet av arbetsgivaren insättes på en för löntagaren öppnad bankräkning. För att sådan räkning skall få läggas upp som checkräkning och således av löntagaren disponeras genom utställande av checkar kräves dock enligt överenskommelse mellan bankerna en minimiålder av 18 år. Lönekonton för arbetstagare under 18 år upplägges endast i form av kvittoräkningar.

Förutom i egenskap av insättare uppträder underåriga i viss utsträckning även såsom låntagare i bankerna. Det är då mestadels fråga om finansiering av akademiska studier eller annan påbyggnad på skolutbildningen. I dylika fall skötes vanligen förhandlingarna med bankerna helt självständigt av den unge, och kravet på förmyndarsamtycke uppfattas nog mången gång av både lånesökanden och banken som en ren formalitet.

Slutligen förekommer det i stor utsträckning att bankernas notariatavdelningar tjänstgör som förvaltare av mer eller mindre betydande kapitaltillgångar som testamenterats eller skänkts till barn eller ungdomar. Angående erfarenheterna från denna verksamhet må nämnas, att testamentet eller gåvobrevet ej sällan föreskriver att förvaltningen skall upphöra och dispositionsrätten således övergå till mottagaren först vid en högre ålder än den lagliga myndighetsåldern 21 år.

Föreningen erinrade avslutningsvis om vikten av att det i fråga om myndighetsåldern rådde största möjliga internationella enhetlighet.

Förslaget avstyrktes av såväl *rådets juridiska niomannakommitté* som dess *juridiska utskott*. Niomannakommittén uttalade, att vad som förekommit i saken icke gav stöd för den uppfattningen, att myndighetsåldern borde sänkas, och att det ej heller framkommit något som tydde på att behov av

en närmare utredning av saken förelåg. Kommittén framhöll emellertid att, därest förslag om en sänkning av rösträttsåldern framfördes, frågan om en sänkning av myndighetsåldern möjligen kunde bli aktuell. Juridiska utskottet delade kommitténs uppfattning i saken. I en till utskottets utlåtande fogad reservation tillstyrktes det framlagda förslaget.

Rådet avslog det väckta förslaget med 42 röster mot 18.

Författningsutredningen

Författningsutredningen har i betänkande rörande Sveriges statskick (Del 1. Lagförslag, SOU 1963:16) föreslagit, att rösträtt skall tillkomma svensk medborgare som fyllt 20 år och ej är förklarad omyndig (förslag till regeringsform, enkammaralternativet, 6 kap. 2 § andra stycket, samt tvåkammaralternativet, 6 kap. 7 § andra stycket). I anslutning till nämnda förslag anför utredningen (s. 37—38):

Beträffande rösträttsåldern gäller för närvarande att rösträtt inträder året efter det en person nått 21 års ålder, dvs. att flertalet av 21-åringarna saknar rösträtt vid de allmänna val som äger rum i september. Det är enligt utredningens mening stötande, att personer som är myndiga icke äger rösträtt, och det är angeläget att detta rättas till. Beträffande frågan om en ytterligare sänkning av rösträttsåldern anser utredningen att det i och för sig föreligger skäl för en sådan sänkning. Ungdomens politiska intresse har såsom särskilt 1960 års val visat starkt ökat. Å andra sidan har vid upprepade tillfällen framhållits, att den som icke är myndig ej bör få rösta. Utredningen anser dock att denna uppfattning knappast är hållbar, och föreslår därför, att rösträttsåldern sänkes så, att rösträtt inträder vid fyllda 20 år. Utredningen förutsätter härvid, att de komplikationer, som eventuellt kan uppstå, om rösträttsåldern sättes lägre än myndighetsåldern, undersöks närmare i samband med behandlingen av utredningens förslag.

I reservation av utredningsmännen Dahlén, Wahlund och Wrigstad (sid. 51) förordas, att rösträttsåldern sänkes till fyllda 19 år och att samtidigt möjligheten till en sänkning av myndighetsåldern utredes. Med den snabba mognadsprocess som redan länge präglat utvecklingen och den ytterligare medborgarfostran, som den nya skolan har alla förutsättningar att ge, ter sig enligt reservanterna denna sänkning fullt motiverad.

Utskottet

I likalydande motionerna I:1 och II:1 hemställs om sådan utredning av myndighetsåldern, som kan möjliggöra en sänkning av rösträttsåldern till förslagsvis 18 år, medan i likalydande motionerna I:533 och II:642 samt motionen II:643 begäres utredning om förutsättningarna för en sänkning av myndighetsåldern. I motionerna I:1, II:1 och II:643 framhålls särskilt, att ungdomen i dagens samhälle på grund av förbättrad skolutbildning och genom press, radio och TV snabbare än tidigare vinner insikt i och förtrogenhet med sociala och politiska frågor. I motionerna I:533 och II:642 hävdas,

att den nu gällande myndighetsåldern i flera hänseenden medför praktiska olägenheter. Det framhålles jämväl, att det från principiell synpunkt är önskvärt att medborgarna, därest inga avgörande olägenheter därav uppstår, så tidigt som möjligt får full medborgarrätt.

Frågan om en sänkning av myndighetsåldern har så sent som föregående år varit föremål för riksdagens behandling. Därvid uttalade första lagutskottet, såsom framgår av ovan lämnad redogörelse, i sitt av riksdagen godkända utlåtande, att det icke med fog kunde påstås, att nu gällande regler var förknippade med några påtagliga olägenheter, varför det redan på grund därav saknades anledning att låta verkställa påyrkad utredning om förutsättningarna för en sänkning av myndighetsåldern. Jämväl det förhållandet, att våra regler om myndighetsåldern sammanfaller med flertalet andra länders, talade enligt utskottet mot kravet på en sådan utredning. Enligt utskottets uppfattning har, sedan nämnda uttalande gjordes, icke, såvitt avser en fristående bedömning av myndighetsåldern, tillkommit sådana vägande skäl som ger anledning till ändring i detta ståndpunktstagande. Utskottet kan därför ej tillstyrka en särskild utredning av frågan om sänkning av myndighetsåldern.

Emellertid har, såsom ovan anförts, författningsutredningen föreslagit, att rösträttsåldern skall sänkas till 20 år. I anslutning därtill uttalar utredningen, att de komplikationer, som eventuellt kan uppstå om rösträttsåldern sättes lägre än myndighetsåldern, förutsätts bli närmare undersökta i samband med behandlingen av utredningens förslag. Enär således frågan om en av förändringar i rösträttsåldern betingad sänkning av myndighetsåldern torde komma att utredas i samband med den fortsatta behandlingen av det nu framlagda förslaget till författningsreform, synes ej heller något initiativ i den i motionerna I:1 och II:1 angivna riktningen erforderligt.

Med åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att förevarande motioner, nämligen

1. I:1 och II:1, såvitt nu är i fråga,
2. I:533 och II:642 samt
3. II:643,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 april 1963

På första lagutskottets vägnar:
INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Arvidson, fröken Mattson, herrar Ferdinand Nilsson, Hilding, Wikner, Hjorth och Nyman;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Östrand, Svensson i Vä, Gustafsson i Borås, fröken Bergegren, herrar Edlund, Haglund och fröken Andersson i Strängnäs.

Reservation

av herr Hilding vilken ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I likalydande motionerna — — — (utskottet) — — — full medborgarrätt.

Motioner med motsvarande innehåll som de förevarande har tidigare varit föremål för riksdagens behandling. I anledning av en vid föregående års riksdag väckt motion (I:289) uttalade första lagutskottet, som framgår av ovan lämnad redogörelse, i sitt av riksdagen godkända utlåtande, att det då saknades anledning att låta verkställa påyrkad utredning om förutsättningarna för en sänkning av myndighetsåldern.

Frågan om myndighetsåldern har därefter berörts av författningsutredningen, som i sitt nyligen avlämnade betänkande, SOU 1963:16, ansett, att frågan om en sänkning av rösträttsåldern bör bli föremål för utredning och att därvid de komplikationer, som eventuellt kan uppstå om rösträttsåldern sättes lägre än myndighetsåldern, bör beaktas. Genom att denna utredning företages synes syftet med de i motionerna I:1 och II:1 framförda förslagen bli tillgodosett. Utskottet vill i sammanhanget hänvisa till att frågan om rösträttsålderns sänkning i övrigt behandlas av konstitutionsutskottet.

I de övriga till utskottet i förevarande sammanhang remitterade motionerna behandlas frågan om en sänkning av myndighetsåldern utan omedelbart samband med frågan om en sänkning av rösträttsåldern. Vissa praktiska skäl talar för en samordning i tiden av ifrågavarande reformer. Fördenskull bör en utredning av frågan om sänkning av myndighetsåldern, vilken kan antagas bli mer omfattande än den andra utredningen, snarast företagas.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

1. att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I:533 och II:642 samt i anledning av motionen II:643 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning av förutsättningen för en sänkning av den civilrättsliga myndighetsåldern, samt

2. att de likalydande motionerna I:1 och II:1, såvitt nu är i fråga och i den mån de icke kan anses besvarade med vad utskottet ovan anför, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»